

OHJAUSRYHMÄN KOKOUSKUTSU / ESITYSLISTA

Aika	tiistai 12.10.2010 klo 13.00–16.00
Paikka	Fabianian auditorio, Yliopistokatu 1, 2. krs, Huone C221
Läsnä	Mauri Ylä-Kotola, rehtori, Lapin yliopisto, puheenjohtaja Ulla-Maija Forsberg, vararehtori, Helsingin yliopisto Kristiina Hormia-Poutanen, johtaja, Kansalliskirjasto/Kirjastoverkkopalvelut Mirja Iivonen, ylikirjastonhoitaja, Tampereen yliopisto Jarmo Kallunki, koulutuspoliittinen sihteeri, Suomen ylioppilaskuntien liitto Kristiina Kontiainen, sivistystoimentarkastaja, Uudenmaan elinkeino-, liikenne-, ja ympäristökeskus, Anneli Ketosen sijaisena Jouko Lindstedt, professori, Helsingin yliopiston nykykielten laitos Timo Luopajarvi, pääsihteeri, Arene ry, Riitta Konkolan sijaisena Anne Luoto-Halvari, ylitarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö Marja Malminen, kirjastotoimenjohtaja, Lahden kaupunginkirjasto- maakuntakirjasto Elisa Paavilainen, tietopalvelupäällikkö, Suomen ympäristökeskus Elisa Stenvall, osastonjohtaja, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus Iris Tahvanainen, kirjasto- ja tietopalvelujen päällikkö, Metropolia Ammattikorkeakoulu Barbro Wigell-Ryynänen, kirjastotoimentarkastaja, opetus- ja kulttuuriministeriö Anu Sohlman, taloussihteeri, Kansalliskirjasto, sihteeri
Esittelijä	Arja Tuuliniemi, erikoissuunnittelija, Kansalliskirjasto/FinELib
<i>Asiantuntijat</i>	Anu Alaterä, tietoasiantuntija, Kansalliskirjasto/FinELib Terhi Manninen, erikoissuunnittelija, Kansalliskirjasto/FinELib Ari Rouvari, pääsuunnittelija, Kansalliskirjasto/FinELib
<i>Poissa</i>	Anneli Ketonen, sivistystoimentarkastaja, Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus Riitta Konkola, rehtori, Metropolia Ammattikorkeakoulu

Esityslista

1. Kokouksen avaus, osallistujien toteaminen, esityslistan hyväksyminen ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Esitys:

Hyväksyttäneen kokouksen 2/2010 pöytäkirja (Liite 1). Hyväksyttäneen kokouksen 3/2010 esityslista.

2. KDK-asiakasliittymän kehittäminen 2010–2011

OKM:n asettama saatavuusjaos ohjaa asiakasliittymän kehittämistä. Kansalliskirjasto vastaa asiakasliittymän hankinnasta sekä sen pysyvästä ylläpidosta ja kehittämisestä. CSC-Tieteen tietotekniikan keskus vastaa palvelinympäristön ylläpidosta. Hankevaihe päättyy 31.3.2011 ja pysyvän toiminnan kausi käynnistyy 1.4.2011.

Keskeisimpänä tehtävänä hankkeen alkuvaiheessa on ollut asiakasliittymäohjelmiston hankinnan valmistelu ja hankinta. KDK-asiakasliittymäohjelmiston hankinta on tehty kilpailullisella neuvottelumenettelyllä 10/2009-8/2010 välisenä aikana. Palvelinhankinta ja palvelinympäristön rakentaminen tehtiin kesän 2010 aikana. Ohjelmiston hankintasopimus allekirjoitettiin elokuussa 2010 ja ohjelmiston pilotointi käynnistyi saman kuukauden aikana. Hankittu ohjelmisto on EX Libriksen Primo-ohjelmisto. Lisäksi on hankittu käyttöoikeus lisensioitujen aineistojen hakua tehostava Central Indexiin.

Asiakasliittymän pilottiorganisaatiot ovat:

Kansalliskirjasto
Kansallisarkisto
Lusto / Kantapuu
Jyväskylän yliopiston kirjasto
Museovirasto
Tuusulan taidemuseo ja Valtion taidemuseo Muusa-palvelu
Helsingin kaupunginkirjasto
Turun maakuntakirjasto

Kansalliskirjasto on tehnyt pilottiorganisaatioiden kanssa pilotointisopimuksen, joka toimii pohjana myöhemmin solmittaville palvelusopimuksille. Pilotivaiheessa testataan, miten asiakasliittymäohjelmisto vastaa tarjouksessa kuvattuun toiminnallisuuteen. Pilotin kesto on noin 6 kuukautta (9/2010-2/2011), jonka jälkeen siirytään palvelun käyttöönottoon. Käyttöönottovaihe jatkuu syksyyn 2011 saakka. Tärkeä osa pilotointia on asiakasliittymän hyvän käytettävyyden varmistaminen. KDK-asiakaskunnan laajentaminen tapahtuu vaiheittain. Seuraava vaihe alkaa arviolta 9/2011.

OKM:n keskitetty rahoitus kattaa OKM rahoitus kattaa palvelinympäristön kustannukset, ohjelmistolisenssin, vuotuiset ylläpitokustannukset, keskitetty henkilöresursointi Kansalliskirjastossa (n. 10 htv), rahoitusta rajapintojen rakentamiseen ja konsultointiin sekä markkinointi-, koulutus-, tila- ym. kustannukset. Uuden henkilöstön rekrytointi käynnistyy 2010.

Tärkeä osa toimintaa on hankkeen etenemisestä tiedottaminen, koulutustilaisuuksin järjestäminen ja sen varmistaminen, että palvelusta on ajantasaista tietoa saatavilla kirjastojen, arkistojen ja museoiden verkostossa.

Yhteistyö Europeana-portaalin kehittämisessä ja metadatan välittämisen varmistamisessa on myös keskeinen osa hanketta.

Esitys:

Kristiina Hormia-Poutanen esittelee asiakasliittymän hankinnan ja rahoituksen tilanteen (Liite 2). Keskustellaan ohjausryhmässä esittelystä.

3. Tutkimusinfrahakemus

FinELib-konsortio on laatinut hakemuksen Suomen Akatemian tutkimusinfrahaakuun. Hakemuksessa anotaan rahoitusta tieteenalojen keskeisten julkaisujen hankintamallin rakentamiselle sekä tutkimuksen arviointia palveleville aineistoille.

Tieteenalojen keskeiset julkaisujen hankintamallissa varmistetaan, että yliopistojen ja tutkimuslaitosten tutkijoilla on pääsy Suomen yliopistot UNIFIn aloitteesta käynnistetyn Julkaisufoorumi-hankkeen asiantuntijapaneelien määrittelemiin tieteenalojen keskeisiin julkaisuihin. Kun paneelien arviointien tuloksena saadut aineistolistaukset ovat käytettävissä, voidaan arvioida, mitkä julkaisut on hankittava millekin tieteenalalle ja organisaatiolle. Puuttuvien yksittäisten julkaisujen lisensoinnissa ei voida hyödyntää nykyistä FinELibin lisensointimallia, jossa julkaisut lisensoidaan paketteina. Koska konsortiolla ei ole valmista lisensointimallia yksittäisten julkaisujen lisensointiin, on tätä varten luotava uusi lisensointimalli.

Kansainvälisten julkaisu- ja viittaustietokantojen aineistojen hankinta on tullut ajankohtaiseksi kolmen opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman tutkimuksen tietopohjan kehittämishankkeen edistymisen myötä:

- 1) Raketti-hankkeen asettaman Jure-projektin suunnittelema kansallinen julkaisu- rekisteri tarvitsee Suomessa julkaistujen tieteellisten julkaisujen kansainväliset metatiedot;
- 2) Jure-projektin sitaatioindeksityöryhmä ehdottaa suomalaisen tutkimuksen arviointia julkaisuihin liittyvien viittaustietojen perusteella;
- 3) Tieteellisten seurain valtuuskunnan asettama julkaisufoorumi-projekti tarvitsee tiedot kansainvälisten aineistojen rekisteröimien lehtien impaktifaktoreista tai vastaavista lehtien vaikuttavuutta ilmaisevista indikaattoreista.

FinELib-palveluyksikkö on käynnistänyt opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksianosta neuvottelut metatietojen hankkimisesta yllämainittuihin tarkoituksiin.

Esitys:

Arja Tuuliniemi ja Kristiina Hormia-Poutanen esittelevät. Keskustellaan esittelystä.

4. FinELibin käyttäjäkysely

FinELibin käyttäjäkysely on edellisen kerran toteutettu vuonna 2007. Kyselyn rakenne on pääpiirteissään säilytetty samana kuin FinELibin ensimmäisessä kyselyssä vuonna 2002. Kysely on vanhentunut ja sitä on uudistettava. Kyselyn toteuttaminen laajana kaikille sektoreille kohdistuvana on vaatinut merkittäviä henkilöresursseja palveluyksikössä ja tulosten analysointiin ei ole voitu panostaa riittävästi. Näistä syistä palveluyksikkö esittää kyselyä kehitettävän siten, että kyselyn kohderyhmä ja teemat rajataan. FinELib-kyselyissä rakennettuja aikasarjoja jatketaan ajankohtaisten teemojen osalta.

Tutkimuksen infrastruktuurin ja tutkimuksen arvioinnin kehittäminen, tutkimuksen laatu, kansainvälisyys ja monitieteisyys ovat ajankohtaisia teemoja, joita kyselyllä

voidaan selvittää. Vuoden 2011 käyttäjäkyselyn kohderyhmäksi esitetään siksi tutkijoita. Tavoitteena on toteuttaa FinELib-kysely eri teemoin ja kohderyhmin eri vuosina. Tulevina vuosina kiinnostavia aihealueita voisivat olla esimerkiksi ammatikorkeakouluopiskelijoiden e-aineistojen käyttö sekä e-aineistot yleisissä kirjas-toissa.

Kyselyn valmistelua varten palveluysikkö kutsui kokoon asiantuntijaryhmän (jäsenet: Sanna Talja, Jarmo Saarti, Kimmo Vehkalahti, Arja Tuuliniemi, Paula Mikkonen, Anu Alaterä). Ryhmä päätyi ehdottamaan kyselyn kohderyhmäksi huippu-tutkimusyksiköitä. Huippu-tutkimusyksiköt ovat tiivis kohderyhmä, jonka jäsenillä on kokemusta tieteidenvälisestä ja kansainvälisestä tutkimuksesta.

Kyselyn suunnittelussa FinELib-palveluysikkö toimii yhteistyössä Tampereen In-formaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median laitoksen ja palveluysikkön koolle kutsuman asiantuntijaryhmän kanssa. Lisäksi pyritään luomaan tutkimusyhteistyötä kyselyn tulosten analysoinnissa ja mahdollisissa jatkotutkimuksissa.

Esitys:

Anu Alaterä ja Arja Tuuliniemi esittelevät. Keskustellaan aiheesta. Ohjausryhmä päättää käyttäjäkyselyn toteutuksesta vuonna 2011. (Liite 3).

5. FinELibin osavuosikatsaus

FinELibin aineistohankinnan projekteista Turun kauppakorkeakoulun osaorganisaatiopilotti on aineistohankinnan osalta toteutettu, Jyväskylän ammattikorkeakoulun osaorganisaatiopilotti ja Vaasan kaupunginkirjaston organisaatorajat ylittävä pilotti on aloitettu. Halti-tietokannan kehitystyötä on jatkettu, käyttäjäkyselyn suunnittelua aloitettu, lisensiointiperiaatteita uusittu ja kirjastoverkkopalvelut-palvelukyselyn tulokset analysoitu. Palveluysikkö on selvittänyt yhteiskirjastojen palveluihin liittyviä ongelmia. Aineistohankinnan prosesseista on aloitettu konsortion laajennus –prosessin uudistus, käyttötilastojen ajantasaisuutta ja tiedotusta uusille asiakkaille on parannettu. FinELib on osallistunut opetus- ja kulttuuriministeriön JURE-työryhmän työhön. Konsortion jäsenille on järjestetty aineistokoulutusta, FinELib-päivä, KVP-asiantuntijakokouksia sekä FinELibin aineistopäivä. Palveluysikkön henkilökunnassa on tapahtunut muutoksia: kaksi uutta tietoasiantuntijaa aloitti FinELibissä työskentelyn keväällä. FinELibin strategian päivitys siirrettiin vuoteen 2011, e-aineistojen käyttöselvitystä ammattikorkeakoulujen täydennyskoulutuksessa ei ole tehty.

FinELibin aineistolaskutusta on hidastanut talousjärjestelmän käyttöönoton ongelmat sekä arvonlisäverolainsäädäntöön liittyvät muutokset. Kirjastoille ei ole vielä lähetetty kaikkia aineistolaskuja.

Ari Rouvari esittelee Nelli-palvelun osavuosikatsauksen.

Talousraportti tammi-elokuulta 2010 liitteenä (Liite 4).

Esitys:

Arja Tuuliniemi ja Ari Rouvari esittelevät. Keskustellaan esityksestä.

6. Lisensiointiperiaatteiden päivitys

FinELibin lisensiointiperiaatteiden päivitystä on käsitelty FinELibin konsortio- ja ohjausryhmien kokouksissa keväällä 2010. Uudistusesitystä on palveluyksikössä muokattu konsortio- ja ohjausryhmissä käydyn keskustelun perusteella. Esityksessä on tarkoitus selkeyttää konsortion ehdottomia ja neuvoteltavia periaatteita sekä ajantasaistaa periaatteita. Uudistuksen merkittävimmät muutokset nykyisiin periaatteisiin verrattuna ovat niiden ehtojen määrittäminen, joita ilman sopimusta ei voida solmia ja uusien asioiden ottaminen periaatteiden piiriin. Uusia asioita ovat esim. paikalliskäytön laajentaminen, lukemisesteisten oikeudet, tiedonlouhinnasta neuvottelemine ja rinnakkaisjulkaiseminen.

Periaatteita esitetään sovellettavaksi siten, että uusiin aineistoihin niitä sovelletaan täysimääräisesti. Jos jotakin ehdotonta vaatimusta ei saada neuvotteluissa läpi, ei aineistoa lisensioida. Jo olemassa olevien aineistojen osalta ei voida luopua sopimukseen saaduista ehdottomista ehdoista. Jos lisenssin myyjä ei hyväksy uusintaneuvotteluissa jotakin nykyisessä sopimuksessa toteutuvaa ehdotonta vaatimusta, ei sopimusta uudisteta. Toisaalta jos ehdoton vaatimus ei tällä hetkellä toteudu sopimuksessa, ei sen puuttuminen jatkossakaan estä sopimuksen uudistamista.

Esitys:

Terhi Manninen ja Arja Tuuliniemi esittelevät. Keskustellaan esityksestä. Päätetään uudistetut lisensiointiperiaatteet.(Liite 5).

7. Ajankohtaista aineistohankinnassa ja Nelli-palvelussa

Syksyn aineistoneuvottelut on aloitettu. Uusintaneuvotteluja käydään noin 80 aineistosta, kolmesta uudesta aineistosta on myös aloitettu neuvottelut. EPressin osalta neuvottelut ovat päättyneet, Taylor & Francisin lehtipaketin ja Sagen metodiaineiston osalta neuvottelut vielä jatkuvat. Isoista aineistopaketeista uusinnassa ovat EBSCO, ISI ja IEL. Kilpailutusmenettelyn kautta hankitaan kahdeksan aineistoa. Syksyn aineistoneuvotteluissa kustantajien kanssa otetaan esiin seuraavat asiat: yhteiskirjasto, langaton verkko, paikalliskäyttö organisaation tiloissa, e-lukijat, kaukopalvelu sähköpostitse tilaavan kirjaston asiakkaalle, julkaisuarkistot, metadata ja Shibboleth.

Ari Rouvari esittelee Nelli-palvelun ajankohtaiset asiat.

Esitys:

Arja Tuuliniemi ja Ari Rouvari esittelevät. Keskustellaan esittelystä.

8. Ajankohtaista kustannustoimialalla ja konsortiossa

8.1. Ajankohtaista kustannustoimialalla

8.2. Ajankohtaista konsortiossa

8.2.1. Ohjausryhmän jäsenet esittelevät.

9. Muut asiat

10. Tiedotusasiat

- 10.1. JISCin raportti (<http://www.jisc-collections.ac.uk/News/bloc-payments-new-report/>)
- 10.2. ICOLC, Amsterdam 3.-6.10.2010 (http://www.eventure-online.com/eventure/welcome.do?type=participant&congress=30_ICOLC&page=index)
- 10.3. FinELibin aineistopäivä 29.9.2010
(<http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/tapahtumat/1282806503772.html>)
- 10.4. Online Information 2010, 30.11.-2.12.2010 (http://www.online-information.co.uk/online2010/conference/conference-programme_live.html)
- 10.5. E-book e biblioteche: dalla tecnologia al servizio, Milano 9.6.2010

11. Seuraava kokous

12. Kokouksen päättäminen

LIITTEET

- Liite 1: Ohjausryhmän 2/2010 kokouksen pöytäkirja
- Liite 2: KDK-ajankohtaista Power Point -esitys
- Liite 3: FinELibin käyttäjäkysely 2011
- Liite 4: FinELibin talousraportti 1-8/2010
- Liite 5: Lisensiointiperiaatteiden uudistus